

Партнерство од мали размери во областа на образованието на возрасните
AE4WOMEN – ОБРАЗОВАНИЕ НА ВОЗРАСНИ ЗА МАРГИНАЛИЗИРАНИ ЖЕНИ

Референтен број на проектот: 2022-1- МК 01- КА 210-ADU-000082818

Резултат од проектот

Насоки, алатки и методологија за тоа како да им се пристапи на социјално ранливите жени во образованието на возрасни

Јазична верзија: англиски

Автор

Здружение за развоја на ромската заедница „Сумнал“
Димитар Влахов 22
7000 Битола, МК
sumnalb@yahoo.com

Овој проект е финансиран со поддршка од Европската комисија.
Оваа публикација (комуникација) ги одразува само гледиштата на авторот и Комисијата не може да биде одговорна за
каква било употреба на информациите содржани во неа.

Белград, Битола, Скопје

2024 година

Вовед

Овие насоки се подготвени во рамките на проектот „Образование на возрасни за маргинализираните жени - AE4WOMEN“ што го имплементираа Здружението за развој на ромската заедница „ Сумнал “, Здружението за развој на жените Ромки „ Latcho Dive“ од Северна Македонија и Здружението „Ромаг“ од Србија.

Проектот ги имаше следните цели:

- да се идентификува јасен збир на вештини, методи и пристапи кои им се потребни на персоналот за образование на возрасни за да може да допре до целната група во процесот на образование на возрасни;
- да се подучат 15 вработени во образованието на возрасни за идентификување на потребите за учење на целната група;
- да се вклучат маргинализираните жени и жените жртви на родово базирано насилство во практичниот процес на учење на персоналот за образование на возрасни преку теми од нивен интерес како што се зелените вештини;
- да се зајакне позицијата на проектните партнери како провајдери на образование за возрасни преку искористување и воведување на нови дигитални технологии кои би можеле да се применат во процесите на инклузија.

Очекуваните резултати од проектот вклучуваат:

1. Проверена методологија и пристап за идентификација на потребите за учење на целната група.
2. Подобрени и тестирани капацитети на 15 вработени во образованието на возрасни за да се задоволат потребите на овие жени.
3. Студија на случај и практично учење за персоналот за образование на возрасни за задоволување на потребите на целната група со вклучени 202 жени.
4. Директно учество на 6 жени од целната група во процесот на градење на капацитетите на кадарот за образование на возрасни.
5. Идентификуван јасен сет на дигитални алатки кои понатаму може да се користат во образованието на возрасни за подобрување на дигиталните вештини кај целната група.
6. Идентификувани потреби за зголемување на зелените вештини кај целната група.

Проектот вклучи 15 вработени во образованието на возрасни во процес на идентификување на методологијата на пристапот и тестирање на алатките за пристап на жените на терен. Се планираше да се вклучат 45 жени во трите града Битола, Скопје и Белград, но на крајот успеавме да достигнеме 100 во Белград, 50 во Битола и 52 во Скопје или вкупно 202.

Ова упатство може да се користи во други проекти каде што треба да се пристапи до образование за возрасни за жени од ранливи групи за да се идентификуваат специфичните потреби за учење.

Содржини

1. Методологија и пристап за идентификација на потребите за подигнување на свеста за потребите за образование и учење на возрасните	4
1.1 Капацитети и структура на оценувачите - кадар за образование на возрасни	5
1.2 Пристап и алатки за оценување	6
1.2.1. Пристап	6
1.2.2. Алатки	8
1.2.3. Резиме за пристапот и алатките што се користеа во текот на процесот	9
2 . Научени лекции и идни насоки за персоналот за образование на возрасни	10
3.1. Општи научени лекции за успешно оценување на ранливите жени за пристап до образование за возрасни	10
3.2. Основни работи за персоналот за образование на возрасни за време на процесот на оценување	11
3.3. Научени лекции поврзани со процесот на образование на возрасни	12
III. Општи наоди од истражувањето	13
3.1. Ранливи жени и образование на возрасни	13
3.2 Дигитални вештини и идентификуван сет на дигитални алатки кои може да се користат за образование на возрасни за подобрени дигитални вештини кај целната група	16
3.3 Ниво на знаење и потреби за зголемување на зелените вештини кај жените.	16
4 Искуства од областа	18
Анекс 1: Прашалници користени во текот на проектот	21
Анекс 2: Сумирани наоди од прашалниците	21

1. Методологија и пристап за идентификација на потребите за подигнување на свеста за образованието на возрасните и потребите за учење

Методологијата вклучува различни начини на пристап кон жените додека се продолжува со оценувањето и спроведувањето на интервјуто. Методологиите првично вклучуваа употреба на дигитални алатки кои во реалноста не беа имплементирани како што се очекуваше. Ова се должи на недостаток на дигитални алатки достапни за жените на терен и методологија за пристап до жените и добивање одговори.

Методологијата на пристап ги вклучува следните чекори:

- Збирка детали за контакт

Методите на пристап најмногу се потпираат на деталите за контакт и податоците кои се земени од други проекти кои партнерите ги спроведувале претходно или од други организации кои секојдневно се занимаваат со жени. Сумнал ги искористи контактите на жените кои го посетуваат нивниот центар за здравствена едукација. Дополнително, Сумнал ја искористи комуникацијата со Македонскиот женски совет кој се занимава со и обезбедува поддршка за жените жртви на родово базирано насилство. Latcho Dive користеше сопствена база на податоци, но исто така комуницираше со мрежата на женски организации. Ромаг беше активен на терен и пристапуваше до жените во нивните населени места знаејќи ги контактите од претходните проекти или само пристапувајќи кон нови контакти и нови жени.

- Повикување и закажување состаноци со жени (на канцеларија или на нивната врата)

Податоците за контакт беа искористени за закажување состаноци со жени на преферирана локација за спроведување на интервјуата со нив. Локациите кои беа понудени се канцеларијата на организациите или влезната врата на учесниците во случај да не се чувствуваат удобно или да не можат од некои причини да ја напуштат куќата.

- Директен пристап до жените на нивните врати без претходни повици

Ова се практикуваше во Белград бидејќи групата на персоналот за образование на возрасни е активна во населбата и им пристапува на жените директно на нивните врати без претходни повици во некои случаи.

1.1 Капацитети и структура на оценувачите - Кадар за образование на возрасни

Персоналот вклучен во процесот на проценка кој ја спроведе анкетата со жените имал претходно искуство со жени со ранливи групи. Капацитетите вклучуваа кадри кои постојано работат со образованието на возрасни или биле дел од проектите што опфаќале образование на возрасни.

Најискусен тим беше оној во Белград каде просечното искуство на вклучениот персонал беше 9 години, додека најмалку искусен тим во однос на годините на работа со образование на возрасни беше во Скопје со просек од 4,2 години. Тимот во Битола имаше искуство од 7,8 години. Вкупниот просек на искуство на кадарот кој работи во образованието за возрасни беше 6,8 години искуство. Поголемиот дел од персоналот веќе имал искуство со работа со жени од социјално ранливите групи, особено Ромки и жени жртви на родово базирано насилство. Во тимот од 15 беа двајца мажи кои беа со седиште во Белград и Скопје. Остатокот од тимот беа жени.

Оваа структура на кадар се покажа како адекватна за анкетите и успешното спроведување на пристапот и проценката на жените. И покрај структурата што беше соодветна и искуството, се известува дека персоналот научил нови сознанија и лекции во однос на жените и пристапот или користењето на образованието за возрасни, волјата да се едуцираат или да учат нови работи.

*Проценката на жените од социјално исклучените групи и жените жртви на родово базирано насилство до пристапот и користењето на достапното образование за возрасни треба да се врши од персонал за образование на возрасни со **претходно искуство во работа со ранливи групи.***

*Персоналот треба да **има искуство во образованието на возрасни** за да може добро разбирливо и на поедноставен начин да го елаборира образованието на возрасните.*

*Во однос на полот, мажите кои беа оценувачи изјавија дека жените се двоумат и им треба повеќе време да се приспособат да одговорат на мажите и дека **се чувствуваат поудобно да одговараат на жените оценувачи.***

1.2 Пристап и алатки за оценување

Освен структурата на оценувачите, другиот дел од оценувањето на кој проектот посвети најголемо внимание за да се соберат релевантни одговори и да се добијат точни резултати, беше пристапот. Пристапот кон жените од ранливите групи и особено жените жртви на родово базирано насилство бара посебно внимание бидејќи жените биле изложени на тешкотии и им треба повеќе внимание за да можат удобно да одговараат на прашањата и да придонесат во процесите на проценка. Затоа тимот на проектот AE4WOMEN искористи неколку начини на пристап и тестираше неколку алатки за собирање одговори .

1.2.1. Приод

Пристапите што беа користени во текот на процесот на оценување беа:

1. Индивидуални интервјуа лице в лице во канцеларија;
2. Индивидуални интервјуа лице в лице на врата;
3. Интервју лице в лице во присуство на други 2-4 жени во канцеларијата;
4. Интервјуа направени додека биле во група жени во населбата.

Четири пристапи беа користени од тимовите во различни населби. Во Белград, тимот користел интервјуа лице в лице, и индивидуални и групни, на влезовите во населбата. Во Скопје имаше интервјуа во канцеларијата, индивидуални и групни. Во Битола тимот ги вежбаше сите четири начини на интервјуа на терен и во канцеларија. За интервјуата да се спроведат во канцеларијата, потребна е претходна идентификација на жените и добивање на нивните контакти со цел да се обезбеди соодветно време за состаноци и да се организираат интервјуата за оценување. Некои од жените кои присуствуваа во канцелариите можеа да одвојат малку време од нивниот секојдневен распоред и да присуствуваат на состанокот. Тоа се жени кои ги испратиле своите деца во училиштата и можат да го искористат времето за да излезат од своите домови и да учествуваат на состаноците. Има и жени кои биле вработени и им било потребно време кое било соодветно во согласност со нивното работно време и другите семејни обврски. Некои жени не можеа да дојдат во просториите и побараа да бидат интервјуирани на вратата од нивните домови. Во случајот со Белград, на сите жени им се пријде на вратите за да бидат во сопствената средина и да се чувствуваат удобно да одговараат на прашањата од оценувањето.

Затоа најкористен пристап во Белград беа интервјуата направени во населбите во кои живеат жени.

Во Скопје најкористен пристап беше интервјуто во канцеларија, додека во Битола се практикуваа интервјуа на врата.

Најпрактикуван и најсоодветен начин да се продолжи со оценувањето беше **интервјуто лице в лице на врата**.

Позитивните аспекти на пристапот се дека жените се во домот и немаат потреба да се организираат за да присуствуваат на интервјуто за оценување. Тие даваат одговори од дома, а оценувачите имаат можност да ја видат животната средина на жените.

Негативни аспекти беа забележани во Битола и Скопје каде што жените додека беа интервјуирани пред врата, членовите на семејството го попречуваа процесот на оценување, жените се колебаа да одговорат на прашања и да даат делумни одговори на прашања или воопшто немаат одговори. И покрај тоа што претпочитаа интервјуата да ги имаат пред врата, некои од жените не беа целосно способни слободно да ги изразат своите мислења поради присуството на членовите на нивните семејства – сопрузи, очув итн.

*И покрај фактот што најчесто се користеше **пристапот лице в лице на врата**, тој не ги дава очекуваните резултати во процесот на оценување во сите случаи. Пристапот е применлив на различни локации. Иако беше пријавено дека е многу корисно во Белград, не беше пријавено како целосно успешно во Битола и Скопје.*

Вториот пристап е **интервју лице в лице во канцеларија**, кое се покажа како најкорисно во случаите во Битола и Скопје. Пристапот обезбеди опкружување каде жените можеа отворено да зборуваат и да одговараат на прашањата во соодветно тивко опкружување на принципот еден на еден. И покрај тоа што интервјуто во канцеларијата може да биде неофицијално, оценувачите изјавија дека го направиле процесот понеформален за жените да се чувствуваат поудобно да дадат одговори.

*Пристапот за **индивидуално интервју лице в лице во канцеларија** беше најсоодветен за жените жртви на родово базирано насилство, бидејќи тие имаат доволно простор и се чувствуваат слободни да одговорат на прашања во оваа средина.*

Бидејќи некои од жените беа контактирани преку контакти од соседството, имаше можност да бидат поканети во **мали групи (2 до 4 жени) во просториите на организациите**. Овие интервјуа беа спроведени добро без прекини. Сепак, и покрај тоа што жените се чувствуваа поудобно да бидат во група на познати жени, одговорите во некои случаи беа отворени, а во некои случаи со двоумење. Одговорите беа дадени со поддршка од групата и во овие случаи одговорите беа слични. Присуството во канцеларијата им обезбеди формално опкружување на жените и им донесе чувство на службено интервју што не беше случај кога жените беа интервјуирани на врата или во населба.

Овој пристап за интервјуирање жени додека се во група, во канцеларија се покажа како многу соодветен за довербата и удобноста на жените да бидат меѓу пријатели од една страна, но од друга страна одговорите беа приспособени на одобрувањето на групата. Ова е пристап кој е погоден за жените, но не дава одговори кои се целосно индивидуални.

Пристапот да има **група жени во нивното населено место** обезбеди атмосфера на меѓусебни одговори на одредени прашања од оценувањето. Овој пристап се покажа како најпрактичен во Белград каде што оценувачите им пристапуваа на жените во групи.

1.2.2. Алатки

Процесот на оценување беше дискутиран меѓу партнерите на проектот од самиот почеток. Во зависност од пристапот до дигиталните алатки меѓу оценувачите и жените, партнерите идентификуваа три начини за користење на алатките за собирање податоци:

1. Употреба само на печатени прашалници;
2. Користење на google формулари од страна на оценувачите на терен;
3. Користење на google формулари од страна на оценувачите по собирање на одговори со печатени прашалници на терен;
4. Употреба на google формулари од страна на жените, а притоа се поддржани при користењето од оценувачите.

Најкористена алатка беше печатениот прашалник кај сите 15 оценувачи. Една група од Битола ги користеше и формуларите на Google за вметнување податоци во дигитална алатка по користење на печатениот прашалник на терен.

Печатените прашалници се пријавени како корисни бидејќи жените имаа можност да видат и да проверат како се пополнуваат и како доколку се сменат некои одговори, корекциите се направени на лице место. Печатените прашалници обезбедија доверба кај жените кои беа интервјуирани.

Употребата на google формулари од страна на оценувачите на терен беше прогласена за несоодветна бидејќи жените во некои случаи на почетокот покажуваа недоверба поради фактот што оценувачите вметнуваа податоци во телефоните додека одговараа што иницираше непријатност при интервјуата.

Сите жени беа прашани дали користат Google алатки на нивниот паметен телефон пред проценката. Бидејќи повеќето од нив дадоа негативни одговори и изјавија дека не користат дигитални алатки на телефонот, освен социјалните медиуми, оценувачите користеа печатени прашалници.

1.2.3. Резиме за пристапот и алатките што се користат во текот на процесот

Кадарот за образование на возрасни како оценувачи донесе повратни информации од теренот за процесот на оценување. Главните повратни информации се дека на жените им било потребно време да се прилагодат и да стекнат доверба во оценувачите за да одговорат на прашањата. Некои од жените веќе стекнале доверба во оценувачите на кадарот за образование на возрасни бидејќи биле запознаени со нив и нивната работа. Бидејќи тимот на оценувачи на персоналот за образование на возрасни имаше двајца мажи, тие објавија дека присуството на колешка ќе го олесни целиот процес на интервјуирање бидејќи жените се двоумат да одговорат на мажите. Индивидуалните интервјуа се покажаа како најсоодветни бидејќи жените се чувствуваа најсоодветно за време на индивидуалните интервјуа лице в лице. Интервјуата на врата покажаа дека жените даваат кратки одговори. Интервјуата додека беа во група повеќе личеа на дискусии отколку на индивидуални интервјуа. Прилагодениот пристап за секоја жена беше клучен за добивање одговори од жените. На поискусниот персонал за образование на возрасни со ранливи групи им требаше помалку време за да ја добие довербата од жените отколку на помалку искусните. Персонализираниот и приспособен пристап беше од клучно значење за да се добијат одговори и доверба од жените за да се заврши проценката. Жените реагираа и одговараа подобро и побрзо доколку се запознаени со кадарот за образование на возрасни. Најдобар исход беше од жените кои дојдоа со децата во канцеларија, а децата се забавуваа додека мајките одговараа на прашањата.

1.3 Научени лекции и идни насоки за персоналот за образование на возрасни

Од персоналот за образование на возрасни, кој бил вклучен во интервјуата за оценување, се бараше да забележи кои лекции се научени поврзани со пристапот кон жените од целната група: жртви на РБНВ¹, социјално исклучени жени, долгорочно невработени и надвор од образование. Посочените лекции се накратко елаборирани и можат да послужат како вредни сознанија за обликување идни образовни иницијативи кои имаат за цел да ги зајакнат жените Ромки преку достапни, релевантни и културно чувствителни образовни патишта. Научените лекции преку проектот и процесот може да се поделат во три категории: научени лекции кои можат да се користат во идните пристапи и работа за време на проценките поврзани со процесот на образование на возрасни, суштински работи за време на процесот на оценување и научени лекции поврзани со потребите за образование на возрасни. Трите категории се претставени подолу:

1.3.1. Општи научени лекции за успешно оценување на ранливите жени за пристап до образование за возрасни

Неопходно е да се прилагодат пристапите кон уникатните искуства на секоја жена. Препознавајќи ја различноста во целната група, персонализираните интеракции ја зголемуваат довербата и ангажманот. Од суштинско значење се персонализираните стратегии на терен. Препознавајќи ги различните искуства во рамките на целната група, индивидуализираните пристапи се покажаа поефикасни, признавајќи ги уникатните потреби и грижи на жртвите на родово базирано насилство, социјално исклучените жени и оние долгорочно невработени или без образование. Признавајќи дека не се доволни стратегиите за опфат што одговараат на сите, приспособливиот пристап обезбеди ефективен ангажман со жените кои имаат различни потреби и потекло. **Една големина не одговара на сите.**

Културната чувствителност е важна : Признавањето и почитувањето на културните нијанси поттикнува поинклузивна средина. Чувствителноста на културните средини создава безбеден простор за отворена комуникација и разбирање.

Решавањето на траумата бара трпение: На жртвите на РБНВ може да им треба дополнително време и поддршка за удобно ангажирање. Препознавањето на влијанието

¹GBVNH – родово базирано насилство и вознемирување

на траумата и оставањето простор за заздравување е од витално значење во воспоставувањето доверба. Трпение во пристапот информиран за траума: Препознавајќи го потенцијалното влијание на родово базираното насилство, пристапот информиран за пациентот и траумата им овозможи на жените потребното време и простор да се движат во дискусиите, обезбедувајќи безбедна средина

Достапните информации поттикнуваат: Обезбедувањето јасни и достапни информации ги ублажува бариерите за учество. Обезбедувањето информации за можностите за образование кое е лесно разбирливо помага да се надмине колебливоста.

Вклучувањето на заедницата е клучно: Ангажирањето на заедницата во напорите за информирање го подобрува кредибилитетот. Искористувањето на фигурата, мрежите и ресурсите на заедницата помага да се изгради мрежа за поддршка, промовирајќи го учеството во процесот на интервју.

Градењето доверба е најважно: Воспоставувањето доверба е од клучно значење, особено кај жените од ранливо потекло. Многу учесници првично се двоумеле да учествуваат во процесот на проценка поради минатите искуства, нагласувајќи ја потребата од трпелив и емпатичен ангажман за да се изгради основа на доверба. Транспарентна комуникација за целите и придобивките од образовните иницијативи-изградена доверба, поттикнување учество преку јасна артикулација на целта на ангажманот. Да се дојде до овие жени во случаи кога персоналот за образование на возрасни не е од заедницата беше малку тешко и бараше повеќе време. Напротив, за кадарот за образование на возрасни кој е дел од заедницата, допирањето до жените беше лесно и самоуверено.

1.3.2. Основни работи за персоналот за образование на возрасни за време на процесот на оценување

Постојано застапување за инклузивни политики. Застапувањето за политики кои промовираат инклузивност и се однесуваат на специфичните потреби на жените од целната група беше клучно. Подигнувањето на свеста за предизвиците со кои се соочуваат социјално исклучените, невработените и необразованите жени треба да биде приоритет за време на процесот на интервјуа и работа со жени.

Потреба од славење на Индивидуалната отпорност на жените. Признавањето и славењето на издржливоста на жените во целната група беше од суштинско значење, зајакнувајќи го позитивниот наратив и овластувајќи ги да замислат иднина надвор од постоечките предизвици.

Континуирано учење и адаптација на кадарот за образование на возрасни. Мажите не-Роми кои работат со оваа целна група ја истакнаа потребата од континуирано учење и

адаптација. Останувањето отворено за повратни информации и приспособувањето на пристапите засновани на увиди кои се развиваат обезбедија поефективен и попочитуван ангажман. Дополнително, поддршката и присуството на женскиот кадар за образование на возрастни го олесни оценувањето и целиот процес.

Подготвеност на кадарот за образование на возрастни при работа со жени . Оценувачите треба да бидат соодветно облечени кога им приоѓаат на жените, бидејќи сметаат дека не е соодветно да се носи облека која премногу открива во заедницата. Телефоните треба да бидат исклучени, а персоналот за образование на возрастни треба да биде целосно фокусиран на нив за да им покаже и да им пристапи со почит. Вработените во образованието за возрастни треба да покажат сочувство за нивните проблеми и отворено да ја покажат таа грижа и разбирање. Вработените треба да покажат пријателско однесување на нивно ниво со употреба на едноставен јазик. Ако кадарот за образование на возрастни доаѓа од заедницата, важно е жените да знаат од кое семејство доаѓа, така што ако тие го препознаваат како добро, можете да очекувате успешен исход.

1.3.3. Научени лекции поврзани со процесот на образование на возрастни

Образовните аспирации како зајакнување . Интервјуто истакна дека жените го гледаат образованието не само како пат кон личен раст, туку и како алатка за зајакнување и самодоволност. Разбирањето и признавањето на оваа перспектива е од клучно значење за дизајнирање ефективни образовни програми кои резонираат со аспирациите на заедницата. Образованието се смета за зајакнување. Гледањето на образованието како трансформативно, особено за долгорочно невработените жени, ја засили важноста од промовирање достапни образовни можности како алатка за зајакнување и прекинување на циклусите на невработеност.

Прекин на циклуси меѓу генерациите: Желбата на жените да им дадат пример на своите деца го нагласува потенцијалот на образованието да ги прекине меѓугенерациските циклуси на неповолност. Препознавањето на поширокото влијание на образованието врз семејствата и заедниците е од витално значење за создавање одржливи и трајни промени. Ова ја нагласува важноста на моделирањето на улоги. Интервјуто ја истакна улогата на моделирање на улоги во влијанието врз образовните одлуки. Жените изразија желба да станат позитивни модели во рамките на нивната заедница, нагласувајќи го потенцијалниот бранувачки ефект на индивидуалните образовни определби врз другите.

Пристапи во центарот на заедницата: Пристапот во центарот на заедницата е од суштинско значење во дизајнирањето образовни иницијативи. Разбирањето на специфичните потреби, предизвици и аспирации на ранливите жени и жените жртви на РБНВ гарантира дека образовните програми се релевантни, достапни и усогласени со културниот контекст на заедницата.

Застапување за инклузивно образование: Интервјуто ја засили потребата за застапување во промовирањето на инклузивно образование за маргинализираните заедници. Препознавањето на образованието како основно право за сите и застапувањето за политики кои се однесуваат на уникатните потреби на жените е од суштинско значење за поттикнување еднакви можности.

Прилагодени образовни можности : Различните образовни аспирации изразени од жените ја нагласуваат потребата од приспособени образовни можности. Програмите фокусирани на зелени вештини и стручна обука може да обезбедат опипливи придобивки, подобрување на вработливоста и поттикнување чувство за цел и придонес во заедницата

2. Општи наоди од анкетата

2.1 Ранливи жени и образование на возрасни

Наодите од истражувањето се елаборирани како пречки и можности од страна на кадарот за образование на возрасни што го спроведуваше истражувањето. Пречките и решенијата се применливи во Белград, Битола и Скопје.

Жените се соочуваат со следниве пречки:

- лоши услови за живеење (без вода, без струја, без пари, без храна);
- жените немаат поддршка од семејството, особено нивните сопрузи;
- жените не се свесни за нивните потреби и не разбираат зошто им е потребно образование за возрасни;
- нема многу мерки за бесплатно образование за возрасни;
- жените немаат поддршка за дневен престој на децата за да можат да посетуваат можности за образование на возрасни каде што им се нудат такви мерки;
- тие немаат информации за образованието на возрасните, дали образованието е достапно и каде е достапно;
- жените мислат дека по стапувањето во брак и раѓањето деца немаат потреба да го продолжат своето образование и немаат потреба од тоа бидејќи повеќето од нив се мажат многу млади како тинејџерки;
- жените мислат дека не им треба образование и дека нивната единствена мисија е да се грижат за своите деца и нивниот дом;
- на жените им недостасуваат финансиски ресурси за пристап до образование за возрасни;
- недостигот на образование и неписменоста ги прават несвесни за важноста и потребата од образованието на возрасните;

- недостигот на закон и стратегија за образование на возрасни го спречува акредитирањето и спроведувањето на соодветни курсеви и програми кои веќе им се нудат на ранливите жени;
- има многу малку понуди за мерки за образование на возрасни за овие жени, особено мерки кои се бесплатни;
- семејните должности на жените одземаат најголем дел од нивното време и ја ограничуваат можноста тие да бидат вклучени во мерките за образование на возрасни;
- повеќекратната дискриминација, предрасуди и стереотипи, вклучително и недостатокот на поддршка од нивните обучувачи или ментори, ги спречува да се вклучат во такви мерки;
- нема успешни примери на жени од нивната заедница што влијае на нивната мотивација да го продолжат своето образование;
- ако почнат да учат, жените запишани во образование за возрасни имаат проблем да го завршат и многу често го напуштаат.

Предложените решенија за пречките вклучуваат:

- треба да се работи на подигнување на нивната свест и на свеста на нивното семејство и сопрузи за да покажат поголемо разбирање, поддршка и доверба во нив за да можат да учествуваат во мерките за образование на возрасни;
- постои потреба од приспособени механизми за поддршка за справување со културните бариери и подобрување на инклузивноста во образованието на возрасните;
- потребно е да се работи на подобрување на свеста на жените за потребата и важноста на образованието на возрасните, покажувајќи им на кој начин тоа може да ги промени нивните животи и да има едукативни работилници во самата заедница;
- за да се надминат пречките, ранливите жени треба редовно да добиваат информации за достапноста на таквите мерки, вклучително и работилници за подигнување на свеста за важноста на тоа. Образованието за зелени и дигитални вештини им е многу неопходно;
- да се создадат и понудат бесплатни мерки за образование на возрасни специјално дизајнирани за ранливите жени;
- да има Ромки ментори кои ќе им пружаат постојана помош на овие жени;
- да се обезбеди грижа и активности за нивните деца додека посетуваат мерка за образование на возрасни;
- да им се нудат кратки курсеви со времетраење од не повеќе од 4 недели бидејќи не се навикнати да посетуваат училиште;
- за време на учењето постои потреба да се понуди храна и освежување на жените и нивните деца бидејќи повеќето од ранливите жени немаат средства да обезбедат повеќе од еден оброк дневно;

- групите на активностите да бидат мали со не повеќе од 10 учесници за ефективна работа;
- доколку присуствуваат на обука, таа не треба да биде подолга од 3-4 дена, бидејќи ранливите жени не можат подолго да отсутуваат од своите домови;
- работа на подигнување на нивната свест и свеста на членовите на нивните семејства за важноста и потребата од образованието на возрасните, за да ги разберат неговите придобивки и да добијат поддршка во учеството во ваков вид мерки и покрај тоа што се веќе во брак и со деца/семејство;
- новиот закон за образование на возрасни во Северна Македонија треба да се донесе и прифати што е можно поскоро и да се развијат стратегии на национално и локално ниво со цел да се реши проблемот на овие жени и да се создадат и понудат акредитирани и соодветни курсеви и програми за нив кои се бесплатни;
- мерките треба да вклучуваат детска забавна програма така што додека жените ги посетуваат курсевите нивните деца да бидат згрижени;
- потребна е борба против повеќекратната дискриминација, предрасудите и стереотипите преку едукација на обучувачите и менторите како да им пристапат и да ги третираат ранливите жени и да ја зголемат поддршката што им ја даваат;
- постои потреба да се најдат и покажат успешни примери на жени од нивната заедница за да се мотивираат ранливите жени да го продолжат своето образование и да учествуваат во мерките за образование на возрасни;
- потребно е постојано да се работи на мотивација и поддршка на жените за да ја завршат мерката и да ја минимизираат стапката на осипување.
- постои потреба од персонализирани кампањи за информирање и подигнување на свеста;
- обезбедувањето информации во поставките на заедницата, искористувањето на доверливи фигури на заедницата и нудењето флексибилно закажување може да ги реши првичните колебања и временските ограничувања;
- приспособувањето на образовните содржини за усогласување со културните норми и вредности може да го подобри ангажманот.

Идентификуваните можности и пречки обезбедуваат основа за дизајнирање насочени, инклузивни и културно чувствителни образовни иницијативи прилагодени на уникатните околности на ранливите жени.

2.2 Дигитални вештини и идентификуван сет на дигитални алатки кои може да се користат за образование на возрасни за подобрени дигитални вештини кај целната група

Пристапноста и употребата на дигитални алатки кај жените кои беа дел од истражувањето е ниска. Тие користат паметни телефони најмногу за комуникација. Тие користат и апликации за социјални медиуми и апликации за комуникација. Нема пријавено користење на компјутери во домовите. Оние кои поседуваат паметни телефони имаат ограничено знаење за дигиталните алатки за учење и немаат развиени вештини за дигитално учење. Повеќето од нив не знаат како да користат компјутери и лаптопи, а не ни поседуваат. Тие се потпираат на телефоните, но повторно повеќето од нив не знаат како да ги користат за образование. Додека дигиталната писменост е некако присутна, постои неискористен потенцијал за проширување на нивната употреба на дигитални технологии. Можности за инкорпорирање на дигитални алатки во образованието, како што се онлајн курсеви или апликации за учење, постојат и може да се истражат.

Најсоодветни апликации што ќе се користат во образовниот процес, идентификувани од персоналот за образование на возрасни се Google meet, Microsoft Teams, Zoom. Овие апликации треба да бидат достапни за жени кои треба да бидат обучени за нивната употреба. Подоцна може да се развијат соодветни курсеви и овие алатки да се користат за нивно преземање.

Други апликации што може да се користат преку паметен телефон може да бидат апликациите и алатките за секојдневна употреба, како што се мобилното банкарство, електронските услуги достапни од локалните и националните власти, апликациите развиени за учење јазици.

2.3 Ниво на знаење и потреби за зголемување на зелените вештини кај жените.

Нивото на знаење кај жените кои беа дел од истражувањето е многу ниско. Тие не можат да ги идентификуваат и обележат зелените практики и зелените вештини, иако понекогаш тие се директно вклучени во процесот со собирање пластични шишиња, стакло и стара хартија.

Жените треба да научат за зелените вештини за да го подобрат штедењето во куќата, но и да имаат помало штетно влијание врз животната средина. Повеќето од жените одбија да одговорат за греењето и не сакаат да одговорат на прашањето бидејќи користат неконвенционални извори на греење во некои области како што е ѓубрето.

Во однос на рециклирањето и циркуларната економија имаше жени чие семејство се занимава со рециклирање на пластични шишиња и/или повторно користење на разни материјали.

Истражувањето идентификуваше зголемен интерес кај жените за стекнување зелени вештини. Постои значителна побарувачка за стручно оспособување и образовни програми фокусирани на еколошки практики. Жените изразија желба да придонесат позитивно за нивните заедници преку одржливи практики.

Затоа, жените треба дополнително да се едуцираат за рециклирање дома и повторна употреба на материјалите. Постои потреба од развој на специјални образовни модули и програми наменети за жените од овие категории за да можат да развијат зелени вештини во нивната средина и заедници. Овие образовни програми треба да се приспособат на секојдневниот живот на жените и да бидат на ниво кое би било соодветно акумулирано од жените.

3. Искуства од теренот

Случаите и примерите од теренот имаат цел да откријат одредени искуства на персоналот за образование на возрасни со кои се соочиле за време на интервјуата спроведени на терен. Тие презентираат наратив на едно интервју од еден придружник со една или две жени.

- *Малку ми беше непријатно да разговарам со жените бидејќи ја немам таа блискост со нив затоа што не ги гледам толку често, но сите беа толку гостопримливи и интервјуата поминаа добро.*
- *За време на едно од интервјуата, имав привилегија да разговарам со две извонредни Ромки кои ги споделија своите уникатни искуства и аспирации за образование. Разговорот се одвиваше обезбедувајќи погодна средина за отворен и искрен дијалог. И двете жени, иако првично резервирани, постепено се отворија додека разговаравме за значењето на образованието и неговиот трансформативен потенцијал. Нивните приказни одекнуваа заедничка тема - желба за независност и самодоволност. Тие изразија голем интерес за стекнување знаења и вештини кои ќе ги поттикнат автономно да се движат низ животните предизвици. Една од жените го сподели својот сон да продолжи со стручна обука за зелени вештини, нагласувајќи ја важноста на еколошките практики во денешниот свет. Таа веруваше дека таквите вештини не само што ќе ја подобрат нејзината вработливост, туку и позитивно ќе придонесат за нејзината заедница и животната средина. Другата жена, мајка на три деца, изрази силна желба да се врати во образованието за да им даде пример на своите деца, истакнувајќи ја клучната улога што образованието ја игра во прекинувањето на циклусот на неповолности меѓу генерациите. Како што се одвиваше разговорот, стана очигледно дека овие жени го сфаќаат образованието како клуч за самоопределување. Тие го препознаа потенцијалот на учењето, не само како средство за личен развој, туку како пат кон економска независност и катализатор за позитивни промени во нивните заедници. Она што го научив од ова интервју длабоко одекнува - важноста да се застапува за образовни можности прилагодени на уникатните потреби на жените Ромки. Нивните аспирации го истакнаа трансформативното влијание што образованието може да го има врз индивидуалните животи, поттикнувајќи зајакнување, рушење на бариерите и отворајќи го патот за поинклузивна и посамостојна иднина. Овој наратив служи како потресен потсетник за клучната улога што образованието ја игра во зајакнувањето на маргинализираните заедници и промовирањето на еднаквост и социјална правда.*
- *Во едно неодамнешно интервју со две Ромки, имав можност да истражувам во нивните уникатни искуства и аспирации. Атмосферата на почетокот беше резервирана, но како што одминуваше разговорот, собата ја обви топлина. Една жена го сподели својот сон за основање мал бизнис, нагласувајќи го претприемачкиот дух во заедницата. Другата, баба, изрази желба за образование како средство за зачувување на културното*

наследство за нејзините внуци. Она што ме погоди беше заедничката нишка на издржливост и решителност што се проткајуваа низ нивните наративи. Нивните аспирации насликаа жива слика за трансформативната моќ на образованието во ромската заедница. Од претприемачки сонети до посветеност на зачувување на културата, нивните приказни ја истакнаа различноста на образовните цели. Ова интервју ја потврди потребата од флексибилни и инклузивни образовни иницијативи, прилагодени на различните аспирации на жените Ромки. Тоа го засили разбирањето дека образованието не е потфат кој одговара за сите, туку динамично и лично патување кое има потенцијал да ги зајакне поединците и да го зачува културниот идентитет во маргинализираните заедници.

- За време на едно интервју, две Ромки открија инспиративни приказни. Една жена, страсна за развој на заедницата, изрази желба за лидерски вештини. Другата, посветена мајка, ја истакна важноста на образованието во прекинувањето на генерациските циклуси. Оваа средба ги расветли различните образовни аспирации во заедницата и ја нагласи потребата од приспособени програми кои се грижат за индивидуалните страсти. Исто така, го истакна длабокото влијание што образованието може да го има во поттикнувањето на лидерството, кршењето на бариерите и создавањето позитивни промени во маргинализираните заедници.
- Ромките и девојките имаат потреба од охрабрување од нивните сопрузи и синови за да ги мотивираат да работат на себе и да се образуваат. Потоа, тие можат да бидат финансиски независни и да придонесат за семејствата, како и за нивните сопрузи и синови и верувам дека ќе се зголеми почитта од двете страни.
- Една од многуте жени почна да споделува многу позитивни работи за моите ќерки Сибел и Семра и мојата снаа Фатма и за тоа како сите ние, четири жени, сме позитивни примери во ова маало и мотивација за младите девојки, но и мајките да го продолжат своето образование. Тие рекоа дека Latcho Dive е совршен додаток во Топаана, бидејќи жените и девојките можат да дојдат на работилниците, да слушнат нешто ново, да се дружат и да ги споделат своите проблеми, потреби и да бидат слушнати. Овој разговор навистина ми го привлече вниманието и ми го допре срцето. Ова е една од многуте причини зошто ја сакам мојата работа, моите деца и нивните мајки.
- Бидејќи жените ги гледам речиси секој ден во нашата секојдневна работа со децата во Сумнал, повеќето од нив стекнаа доверба во мене и зборуваме поотворено на различни теми. При посетата кај неа, за да одговори на потребните прашања, жената беше пресреќна што конечно ќе има можност да ми свари кафе и да ми помогне, со искрено одговарање на прашањата, како „отплата“ на нашата работа со нивните деца во Сумнал со пишување на нивните домашни задачи. Ова беше интересно искуство и навистина е убаво да се види дека луѓето навистина ја ценат нашата работа како воспитувачи, ги гледаат нашите напори да им помогнеме на нивните деца со тешкотиите во училиштата, да им помогнеме да научат нешто ново.

- *Имав случај кога морав да интервјуирам жена во нејзиниот дом. За време на интервјуто и беше страв и непријатно бидејќи одговараше пред сите членови на семејството во куќата. Беше добро затоа што прашањата беа за дигитални вештини, така што другите членови на семејството не беа заинтересирани подолго да го чуваат испитаникот. Таа рече дека би сакала да се образува и да добие соодветна работа со образованието што ќе го добие. Од ова интервју дознав дека некои жени живеат под притисок на членовите на своето семејство и не можат да го искористат својот потенцијал.*
- *Интервјуирав жена која е мајка на дете со посебни потреби. И покрај нејзините проблеми, таа беше заинтересирана да учествува и да научи нови информации, па со својата упорност се мотивираше секој ден да се бори за да се грижи за своето семејство и своето дете со посебни потреби. Таа секогаш наоѓа време да дојде на нашите работилници за да научи нешто што може да биде корисно за неа.*
- *Имав можност да интервјуирам една постара жена која е отворена за понатамошно образование и учење нови работи. За секое прашање што не го разбираше, бараше дополнително објаснување и информации. Таа особено покажа голем интерес за учење и стекнување вештини поврзани со дигиталните технологии. Ова е многу добар и позитивен пример бидејќи повеќето жени во ромската заедница не покажуваат интерес да се занимаваат со вакви активности и можности, особено во подоцнежните години. Исто така, на овие жени не им се нудат можности за образование на возрасни.*

Анекс 1: Прашалник користен во текот на проектот

Анекс 2: Сумирани наоди од прашалникот

ОБРАЗОВАНИЕ ЗА ВОЗРАСНИ ЗА МАРГИНАЛИЗИРАНИ ЖЕНИ

Реф. бр. 2022-1-МК01-КА210-ADU-000082818

Почитувани,

Овој прашалник ја испитува потребата на маргинализираните жени во областа на образованието за возрасни со цел да се добијат повеќе информации околу тоа какви можности за образование и обука треба да им се нудат и на кој начин.

Ви благодариме за учеството и одвоеното време.

Област: Основни податоци

1. Возраст:

- а) 18-30;
- б) 31-45;
- в) 45-60;
- г) над 60 години.

2. Место на живеење:

- а) Скопје;
- б) Битола.

3. Вработување:

- а) вработена;
- б) невработена.

4. Ако сте невработена, колку време:

- а) Помалку од една година;
- б) Од 1 – 5 годни;
- в) Над 5 години.

5. Образование

- а) немам завршено;
- б) основно;
- в) средно;
- г) високо.

Област: Зелени вештини

1. Кои вештини би ги ставиле во зелени вештини:

- а) вештини за заштита на животната средина и климатските промени;
- б) вештини за штедење на вода;
- в) вештини за штедење на струја;
- г) сите наведени.

2. Дали секојдневно имате воспоставено некоја пракса за заштеда на водата која ја користите?

- а) да;
- б) не.

3. Ако одговоривте да, што вклучува таа пракса?

- а) ја затварате чешмата додека ги миете забите;
- б) користите туш наместо да се капите во када;
- в) ја затварате водата од тушот додека ставате сапун, шампон или гел за туширање;
- г) друго (наведете) _____;
- д) не штедам.
- ѓ) не знам како да штедам.

4. Дали секојдневно практикувате да штедите електрична енергија?

- а) да;
- б) не.

5. Ако одговоривте со да, како го правите тоа:

- а) користам ефтина тарифа на струја (после 22 часот и во недела цел ден);
- б) користам енергетски ефикасни уреди;
- в) ги исклучувам уредите од струја кога не ги користам;
- г) користам природна светлина наместо сијалици;
- д) друго (наведете) _____;
- ѓ) не штедам;
- е) не знам како да штедам.

6. Дали пред да го фрлите отпадот го делите по видови (хартија, пластика, стакло...):

- а) да;
- б) не.

7. Ако одговоривте со не, зошто:

- а) нема канти за рециклирање на ѓубре;
- б) не знам дека треба да го правам тоа;
- в) не знам како да го правам тоа;
- г) друго (наведете) _____.

8. На што се греее?

- а) дрва;
- б) струја
- в) градско греење;
- г) групи енергенси (плин, нафта, мазут);
- д) друго (наведете) _____.

9. Дали може за себе да кажете дека се грижите за животната средина?

- а) да;
- б) не.

Ако одговоривте со да, наведете како:

- а) користите помалку ресурси;
- б) учествувате во активности за заштита на природата;

в) поддржувате практики на одржливост;

г) друго (наведете) _____.

Област: Образование на возрасни

Пристап до програми за образование на возрасни

1. Дали знаете за обуки или курсеви кои ви стојат на располагање, а може да ги посетувате?

а) да;

б) не.

2. Дали се тие:

а) бесплатни или

б) се наплаќаат.

3. Дали ако има курс за обука за да добиете нови знаења кои би ви помогнале да се вработите или за да добиете подобро работно место од она што го имате би ги посетувале?

а) да;

б) не.

4. Ако се работи за бесплатна обука, дали би ја посетувале?

а) да;

б) не;

5. Дали би одвоиле средства за да ја посетувате ако се наплаќа?

а) да;

б) не.

Област: Дигитални Вештини

1. Дали имате пристап до дигитални уреди, односно до:

а) паметен телефон;

б) компјутер/лаптоп;

в) таблет.

2. Дали знаете да користите (заокружете да или не за соодветниот уред):

- а) паметен телефон ДА НЕ
- б) компјутер ДА НЕ
- в) таблет ДА НЕ

3. За што го користите вашиот телефон (можни се повеќе одовори):

- а) за разговори;
- б) за испраќање на пораки;
- в) за социјални мрежи (фејсбук, инстаграм, вибер);
- г) за навигација (GPS, Google Maps);
- д) за фотографирање;
- ѓ) за правење видеа;
- е) за работа;
- ж) за гледање на видеа, филмови;
- з) за играње на игри;
- с) за сурфање на интернет
- и) за друго (наведи) _____.

4. Дали имате редовно (нон-стоп) пристап до интернет:

- а) да;
- б) не.

5. Ако немате нон-стоп пристап, по колку време во денот имате:

- а) 1 час;
- б) неколку часа;
- в) повеќе од 5 часа.
- г) друго (наведете) _____.

Област: Социјална заштита

1. Ако сте вработени:

- а) работите со цело работно време;
- б) работите со пола работно време;
- в) работите привремено/ сезонски.

1.1. Дали сте пријавени;

- а) да;
- б) не.

2. Ако сте невработени:

2.1 Дали се пријавувате редовно во Агенцијата за вработување (трудот)?

- а) да;
- б) не.

2.2 Дали ги знаете разликите помеѓу активен и пасивен барател на работа?

- а) да;
- б) не.

2.3 Дали имате потреба од разјаснување на процедурите и постапките за вработување?

- а) да;
- б) не.

2.4 Дали ги знаете процесите за добивање помош за невработени лица?

- а) да;
- б) не.

2.5 Дали знаете што се нуди (програми за невработени лица) во Агенцијата за вработување за жени кои се невработени?

- а) да;
- б) не.

2.6 Дали ви е потребна помош за да се пријавите како невработено лице?

- а) да;
- б) не.

Програми за социјална заштита

3. Дали сте запознаени со програмите за социјална заштита кои се нудат на жените кои се во ситуација како вашата?

- а) да;
- б) не.

4. Дали користите некој вид на социјална заштита?

- а) да;
- б) не.

5. Ако користите, што користите (наведете)?

6. Дали мислите дека ви е потребно информирање за сите можности за социјална помош и заштита кои може да ги добивате?

- а) да;
- б) не.

Област: Домување

1. Каде живеете:

- а) во моја куќа/стан;
- б) во стан/куќа под кирија;
- в) во живеалиште кое е во сопственост на друг член од семејството;
- г) во импровизирано живеалиште.

2. Дали сте запознаени со програмите за социјално домување?

- а) да;
- б) не.

3. Дали би сакале да добиете повеќе информации за социјалното домување?

- а) да;
- б) не.

AE4WOMEN – ОБРАЗОВАНИЕ НА ВОЗРАСНИ ЗА МАРГИНАЛИЗИРАНИ ЖЕНИ

Реф. бр. 2022-1-МК01-КА210-ADU-000082818

Резиме на резултатите од истражувањето спроведено со Ромките во Битола и Скопје во Северна Македонија и во Белград, Србија за нивните потреби во областа на образованието на возрасните

Општ опис на целната група

Возраст			
	Битола	Скопје	Белград
18-30	32 %	51,9%	40%
31-45	28%	26,9%	30%
46-60	32%	17,3%	20%
над 60 години	8%	3,9%	10%

Место на живеење:			
	Битола	Скопје (Чаир и Топаана)	Белград
	Централен Баир	376 Ул.	Тосин Бунар
	Смилево Баир	ул. Славеј Планина	Купински стави
	Сточен Пазар	ул. Максуд Садик	Земун Поље
	Петочна Вода	376 Ул.	Грмеч

Вработување			
	Битола	Скопје	Белград
вработенаа	28%	27%	25%
невработена	72%	73%	75%

Период на невработеност :			
	Битола	Скопје	Белград
помалку од 1 година	20%	9%	10%
1-5 години	17,1%	29%	30%
повеќе од 5 години	62,9%	64%	60%

Образование:			
	Битола	Скопје	Белград
не е завршено	34%	36,5%	74,3%
основно	42%	40,4%	19,8%
средно	22%	21,2%	5%
факултет	2%	9%	0,9%

Област: Зелени вештини

Кои од овие ги сметате за зелени вештини:			
	Битола	Скопје	Белград
вештини за заштита на животната средина и климатските промени	32%	44,2%	25%
вештини за заштеда на вода	16%	32,7%	20%
вештини за заштеда на електрична енергија	14%	9,6%	15%
Сите горенаведени	38%	13,5%	40%

Дали имате секојдневна рутина за заштеда на вода:

	Битола	Скопје	Белград
Да	72%	/	/
Не	28%	83%	80%
Не знам што е тоа	/	17%	20%

Ако одговорите да на претходното прашање, напишете што е тоа:

	Битола	Скопје	Белград
Ја затворам водата додека ги четкам забите	53,8%	/	/
За капење користам туш наместо када	17,9%	/	/
Ја затворам водата додека го насапунувам телото и/или косата	20,5%	/	/
Не штедам вода	2,6%	/	/
Не знам како да штедам вода	5,1%	/	/

Дали имате секојдневна рутина за заштеда на струја:

	Битола	Скопје	Белград
Да	80%	78,8%	/
Не	20%	21,2%	100%
Не знам што е тоа	/	/	/

Ако одговоривте да на претходното прашање, напишете што е тоа:

	Битола	Скопје	Белград
Ја користам кога е евтина (на пр. по 22 ч и во недела)	58,5%	78,8%	/
Ги исклучувам уредите кога не ги користам	26,8%	/	/
Јас користам енергетски ефикасни уреди	9,8%	/	/
Јас користам природна светлина наместо сијалици	2,4%	/	/
Не штедам	/	21,2%	/
Не знам како да штедам струја	2,4%	/	/

Дали го одделувате отпадот пред да го исфрлите:

	Битола	Скопје	Белград
Да	20%	30,8%	10%
Не	80%	69,2%	90%

Ако одговоривте не на претходното прашање, напишете зошто:

	Битола	Скопје	Белград
Нема канти за ѓубре за рециклирање	61,5%	65,4%	5%
Не знаев дека треба да го направам тоа	7,7%	17,3	75%

Не знам како да го направам тоа	28,2%	7,7%	20%
нема одговор	2,6%	9,6	/

Што користите за греење:			
	Битола	Скопје	Белград
дрво	72%	/	/
електрична енергија	24%	/	/
парно	2%	/	/
Друго (гас, нафта, мазут...)	2%	/	/

Можете ли да кажете за себе дека се грижите за животната средина:			
	Битола	Скопје	Белград
Да	56%	78,8%	
Не	44%	21,2%	100%

Ако одговоривте потврдно на претходното прашање, напишете како:			
	Битола	Скопје	Белград
Користам помалку ресурси	67,9%	80,8%	/
Учествувам во активности за заштита на животната средина	17,9%	4,8%	/
Ги поддржувам практиките за одржливост	3,6%	4,8%	/
Го фрлам ѓубрето во канта и чистам околу	3,6%	/	/

областа каде што сум			
Ја одржувам мојата куќа и околината чисти	3,6%	/	/
Нема одговор	3,6%	9,6	/

Област: Образование за возрасни

Пристап до програми за образование на возрасни

Дали знаете за некои обуки или курсеви што ви се достапни и можете да ги посетувате:

	Битола	Скопје	Белград
Да	34%	21,2%	30%
Не	66%	78,8%	70%

Дали се:

	Битола	Скопје	Белград
бесплатни	58,6%	/	40%
наплаќаат	41,4%	/	60%

Доколку постои обука или курс што ќе ви даде нови знаења за да се вработите и/или подобра работа или работна позиција од онаа што ја имате, дали би ја/го посетувале:

	Битола	Скопје	Белград
Да	70%	59,6%	80%
Не	30%	40,4%	20%

Доколку има бесплатна обука или курс, дали би ја/го посетувале:

	Битола	Скопје	Белград
Да	72%	/	75%
Не	28%	/	25%

Дали би платиле за обука или курс ако не е бесплатна/ен:

	Битола	Скопје	Белград
Да	14%	/	/
Не	86%	/	/

Област: Дигитални вештини
Дали имате пристап до следните дигитални алатки:

	Битола	Скопје	Белград
паметен телефон	100%	100%	90%
компјутер/лаптоп	/	/	/
таблет	/	/	10%

Дали знаете како да ги користите следните дигитални алатки:

	Битола		Скопје		Белград	
	да	бр	да	бр	да	бр
паметен телефон	82%	18%	75%	25%	90%	10%
компјутер/лаптоп	18%	82%	/	/	/	/
таблет	18%	82%	25%	75%	10%	90%

За што го користите вашиот (паметен) телефон :

	Битола	Скопје	Белград
зборување	92%	100%	/
испраќање пораки	30%	/	/
социјални медиуми (Фејсбук, Инстаграм, Вибер)	50%	/	/

навигација (GPS, Google Maps)	10%	/	/
фотографирање	26%	/	/
правење видеа	0%	/	/
работа	2%	/	/
гледање филмови и видеа	4%	/	/
играње игри	6%	/	/
сурфање на интернет	2%	/	/

Дали имате редовен (нон-стоп) пристап до Интернет:

	Битола	Скопје	Белград
Да	72%	30%	20%
Не	28%	70%	80%

Ако одговоривте не на претходното прашање, колку време дневно можете да пристапите на Интернет:

	Битола	Скопје	Белград
1 час	28,6%	20%	10%
неколку часа	52,4%	35%	10%
повеќе од 5 часа	9,5%	15%	30%
неколку дена (користиме од сестра ми)	4,8%	/	/
друго (не е одредено)	4,8%	30%	40%

Област: Социјална заштита

Доколку сте вработена, работите:			
	Битола	Скопје	Белград
со цело работно време	57,1%	19,2%	/
со скратено работно време	21,4%	13,5%	/
сезонски/ повремено	21,4%	67,3%	100%

Дали сте регистрирани како вработена:			
	Битола	Скопје	Белград
Да	73,3%	15,4%	/
Не	26,7%	84,6%	/

Доколку сте невработена, дали редовно се пријавувате во локалната канцеларија за вработување:			
	Битола	Скопје	Белград
Да	64,3%	19,2%	/
Не	35,7%	80,8%	/

Дали ја знаете разликата помеѓу активен и пасивен барател на работа?			
	Битола	Скопје	Белград
Да	57,1%	19,2%	/
Не	21,4%	13,5%	/

Дали ви треба појаснување и насоки за процедурите за вработување?			
	Битола	Скопје	Белград
Да	42%	/	/
Не	58%	/	/

Дали ја знаете постапката за добивање парична помош за невработени лица?

	Битола	Скопје	Белград
Да	28%	26,9%	/
Не	72%	73,1%	/

Дали ги знаете достапните програми на локалната канцеларија за вработување кои им се нудат на невработените жени?

	Битола	Скопје	Белград
Да	36%	13,5%	/
Не	64%	86,5%	/

Дали ви треба помош за да се пријавите како невработено лице?

	Битола	Скопје	Белград
Да	36%	/	/
Не	68%	/	/

Област: Програми за социјална заштита
Дали ги знаете програмите за социјална заштита?

	Битола	Скопје	Белград
Да	28%	23,1%	75%
Не	72%	76,9%	25%

Дали користите програми за социјална заштита?

	Битола	Скопје	Белград
Да	40%	38,5%	75%
Не	60%	61,5%	25%

Ако одговоривте да на претходното прашање, напишете која(и):

	Битола	Скопје	Белград
загарантирана минимална помош	загарантирана минимална помош	51,1%	/
грижа за друго лице	грижа за друго лице	/	/
трето дете	трето дете	/	/
детски додаток	детски додаток	/	/

Дали сметате дека ви се потребни информации за сите достапни програми за социјална заштита што може да ги добиете?

	Битола	Скопје	Белград
Да	58%	/	/
Не	42%	/	/

Област: Домување
Каде живееш?

	Битола	Скопје	Белград
во мојата сопствена куќа/стан	56%	21,2%	10%
во куќа/стан под кирија	6%	15,4%	10%
во домување во сопственост на друг член на семејството	38%	59,6	/
во импровизирано домување	/	3,8%	80%

Дали ги знаете достапните програми за социјално домување?

	Битола	Скопје	Белград
Да	44%	9,6%	30%
Не	56%	90,4%	70%

Дали сакате да добиете повеќе информации за социјалните станови?

	Битола	Скопје	Белград
Да	50%	86,5%	60%
Не	50%	13,5%	40%